ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יח.

לגרדום. בית וועד שדנים בו נפשות להריגה: **ודינם שוה.** שניהם נתפסו על דבר אחד: **זה ירד.** מן המטה: **זה ניצול.** מן הוועד: **תפלה שלימה.** נתכוון: **אביי ורבא מדברים עלי אמו** כך שמעתי. וכשמיטת מולין פרק הזורע (דף קנב.) אשכחן דרבא נאמר כהן הוא ושמא אמו מבית עלי היתה. ויש גורסין רבה ואביי ומפרשי לה ברבה בר נחמני: **ויחיד אומר.** מלוי לו דכתיב בהמלאכי: **כנגד עשרה לנימוס.** עשרה עבדים שלח לו דוד כדמפרש בקרא (ש"א כה) ונתן להם סעודה אחת לפיכך נתלו לו עשרה ימים: **רב נחמן אמר אלו עשרה ימים כו'.** שהמתין לו הקב"ה שיסוב ולא שב: **בר"ה כל באי עולם כו' ככני אמרנא.** ככבשים שמונין אותן לעשרן ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן שאין יכולין לצאת כאחד: **כמעלות בית מרון.** הדרך קצר ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה שהעמק עמוק משני צידי הדרך: ה"ג **ורב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד** והדר גרסינן **אמר רבה בר בר חנה כו': בחיילות של בית דוד.** וכגני מרון כגני מיילות של מלך. מרון לשון מרות ומלכות. וכך היו מונין אותם יוצאים זה אחר זה בצאתם למלחמה: **וכולן נסקרין וכו'.** ואע"פ שעוברין זה אחר זה: **אף אלו נמי פנינא.** דכולן נסקרים בסקירה אחת מדנסיב תנא דידן תלמודא למלתיה מהאי קרא היולר יחד לכם: **ולבייהו מייחד כי הדדי.** כלבו של זה כך לבו של זה: **הכי קאמר היולר רואה יחד לכם.** ואקרא דלעיל מיירי קא מהדר השגיח אל כל יושבי התרן היולר אותם השגיח יחד את לכם: **מתני' על ששה חדשים שלוחים יוצאים.** שקדשו ב"ד החדש ע"פ עדים כשראו את החדש ומודיעים השלוחין לגולה יום שקדשוהו אם ביום שלשים וחדש שעבר חסר או ביום ל"א וחדש שעבר מלא: **מפני הפסח.** והולכין השלוחין עד הפסח חוץ מן השבתות: **ועל אב מפני הצנים.** והולכין כל שמונת הימים חוץ מן השבת: **על אלול מפני ר"ה.** מודיעים מתי התחיל אלול ועושין ר"ה ביום שלשים אין אלול מעובר ואע"פ שספק הוא בידם שמא יעברוהו ב"ד אי אפשר להן לדעת ועל כרחן הולכין אחר רוב שנים ואם לא ידעו מתי התחיל אלול לא ידעו יום שלשים שלו: **ועל תשרי מפני תקנת המועדות.** לאחר שקדשוהו ב"ד לתשרי השלוחין יוצאין ליום המחרת והולכין עד מקום שיכולין להגיע עד החג ומודיעים אם עיברו ב"ד את אלול ואם לאו כדי שלא יהא לנם נוקפין ביום"כ ושוכות: **פסח קטן.** פסח שני לטומאה ושהיה בדרך רחוקה כדאמרן: **גמ'** דאמר

באן קודם נזר דין. בפרק בתולה דנדה (דף ע: ושם) משני נמי הכי והוה מלי לשנויי כדאמר להו קב"ה למלאכי השרת כפ' מי שמתו (ברכות דף כ:) ולא אשת פנים ליסראל אני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת והם דקדקו עד כזית עד כביצה ומיהו גם זה אמת שאף ליסראל אינו נושא פנים אלא קודם גזר דין: **רבה** ואביי מדבית עלי קאתו. דכא מבירו של אביי לא הוה כהן כדמוכח בפ' הזרוע (חולין דף קנב.) והכא דבה מבירו של רב חסדא וכן משמע נמי בפרק בתולה דמו"ק (דף כח. ושם) דאמר רבא חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא דהא רבה ורב חסדא תרוייהו לדיקים גמורים הוו מר מגלי ואתי מיטרא ומר מגלי ואתי מיטרא רבה מיה אדבעין שנין ורב חסדא מיה תשעין [3]שנין וא"ת מנא ליה דמשום מזלא הוה דלמא משום דרבה אתא מדבית עלי וי"ל דאפ"ה אי לאו מזלא הוה מגין עליו זכות תורה וא"ת דהכא משמע דרבה לא היה לו זכות של גמילות חסדים והא אמרינן כפ' חלק (סנהדרין דף צח:) אמר ליה אביי לרבה מר הא תורה הא גמילות חסדים וי"ל דמ"מ אביי עסק טפי מייה[3]: **על** ניסן **מפני הפסח.** אבל על סיון מפני עצרת לא צריך דבעומר הדבר תלוי כדאמרי' לעיל (דף ו:) דתני רב שמעיה עצרת פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה: **ועל אלול מפני ר"ה.** מודיעים מתי מתחיל אלול ועושין ר"ה ביום שלשים לאלול בגולה וגם לאחרתו כדאמרינן בפ"ק דבילה (דף ה.) ובפ' בכל מערבין (עירובין דף לט. ושם) שהיו עושין שני ימים טובים של ר"ה מספק דלמא עברוה לאלול מ"מ אם לא ידעו מתי מתחיל אלול לא ידעו יום שלשים:

הואיל

כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין הכא נמי ביחיד וגזר דין דיחיד תנאי היא דתניא היה רבי מאיר אומר שנים שעלו למטה וחוליין שוה וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שוה זה ירד וזה לא ירד זה ניצל וזה לא ניצל מפני מה זה ירד וזה לא ירד זה ניצל וזה לא ניצל זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה מפני מה זה נענה וזה לא נענה זה התפלל תפלה שלימה נענה וזה לא התפלל תפלה שלימה לא נענה ר' אלעזר אמר כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין רבי יצחק אמר [6]יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין וגזר דין דצבור מי מיקרע והא כתוב אחד אומר [1]כבסי מרעה לבך וכתיב [2]כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני מאי לאו כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין לא אידי ואידי לאחר גזר דין ולא קשיא כאן בגזר דין שיש עמו שבועה כאן בגזר דין שאין עמו שבועה כדרב שמואל בר אמי דאמר רב שמואל בר אמי ואמרי לה אמר רב שמואל בר נחמני אמר רב יונתן [3]מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו נקרע שנאמר [3]ו]לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה אמר [4]רבא בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה אביי אמר בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים [7]רבה ואביי מדבית עלי קאתו רבה דעסק בתורה [8]חיה ארבעין שנין אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין תנו רבנן משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה מתין בני י"ח שנה באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה [4]וכל מרבית ביתך ימותו אנשים לבו ועסקו בתורה וחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו והיו קורין אותה משפחת [7]רבן יוחנן על שמו אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב מניין לגזר דין של צבור שאינו נחתם אינו נחתם והכתיב [5]נכתם עונך לפני אלא אע"ג שנחתם נקרע שנאמר [6]כה' אלהינו בכל קראנו אליו והכתיב [7]דרשו ה' בהמצאו [7]התם ביחיד הכא בצבור [8]ביחיד אימת אמר רבה בר אבוה [8]אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ [8]ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל [ו' ימים] מאי עבידתייהו אמר רב יהודה אמר רב כנגד עשר לגימות שנתן נבל לעבדי דוד [9](אמר) רב נחמן אמר רבה בר אבוה אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ: בר"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון: מאי כבני מרון הכא תרגימו כבני אמרנא ריש לקיש אמר כמעלות בית [7]מרון [9](אמר) רב יהודה אמר שמואל כחיילות של בית דוד אמר רבב"ח א"ר יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת אמר ר"נ בר יצחק אף אנן נמי תנינא [9]היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם מאי קאמר אילימא ה"ק דברנהו לכולי עלמא ומייחד לביהו כהדדי והא קא חזינן דלאו הכי הוא אלא לאו הכי קאמר היוצר רואה יחד לבם ומבין אל כל מעשיהם: **מתני'** [3]על ששה חדשים השלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח על אב מפני התענית על אלול מפני ר"ה על תשרי מפני תקנת המועדות על כסליו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים וכשהיה בהמ"ק קיים יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן: **גמ'** וליפקו נמי אתמוז וטבת דאמר

ומבין אל כל מעשיהם. ודן אותם כל אחד לפי מעשיו. **מתני'.** על ששה חדשים שלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח כול'. ואקשינן וליפקו שלוחין נמי בתמוז ובטבת.

מסורת הש"ס

ג) [וכיל נח.], כ) ימות קה., ג) [רנה ל"ל כה' מי' חוס' שבת כנ: ד"ה נזרה וכדף ע: בתוס' ד"ה שלא וכו' וביומות קה. לימא על נסון], ד) [נר' ע"ר רבא], ה) [מו"ק כח.], ו) [כע"ר וביומות קה. לימא מלא רבון], ז) [ימות מט: קה.], ח) [ימות מט: קה. וע"ש], ט) [בלקוט לימא], י) [נר' ע"ר חולין וכן בהרא"ש יבמ אלפס ועי' פהלדין נב: ועיריבין כב:], כ) ר"מ מ"ז, ל) [נקמן כא:], מ) [והרתין], נ) [וע"ש חוס' ימות קה. ד"ה רבא וחוס' בכורות מ. ד"ה רבה],

תורה אור השלם

1. כבסי מרעה לבך ירושלם למען תושעי עד מתי תלין בקרבך מחשבות אונך:
ירמיהו ד יד
2. כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני נאם אדני יי:
ירמיהו ב כב
3. ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם: שמואל א ג יד
4. ואיש לא אברית לך מעם מזבחי לכלות את עיניך ולאדיב את נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים: שמואל א ב לג
5. כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני נאם אדני אלהים: ירמיהו ב כב
6. כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיי אלהינו בכל קראנו אליו: דברים ד ז
7. דרשו יי בהמצאו קראהו בהיותו קרוב:
ישעיהו נה ו
8. ויהי כעשרת הימים ויגף יי את נבל וימות:
שמואל א כה לח
9. היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם:
תהלים לג טו

מוסף רש"י

לגרדום. כגון אחד הוא לדון נפשות (ע"ז סו.), בהמצאו. משמע שאין מלוי בכל עת (ביומות קה.), כמעלות בית מרון. קוסין מאד ומעלה קרה ומהלכין כה מה אחר זה ולא שנים יחד (עירובין כב.).

עין משפט נר מצוה

צבו א מי' פ"ג מהל' תפילה הלכה ו סמג עשין מז:
ק ב מי' פ"ג מהל' קידוש החדש הל' ט:

רבינו חננאל

ואפיקנא גזר דין דיחיד נמי שאינו נקרע אע"פ שעשה תשובה, תנאי היא. כלומר, יש מי שאומר והוא ר' מאיר, שהתשובה מבטלת אפילו גזר דין דיחיד, ור' אלעזר חולק עליו. פירי גרדון(ם)[6] מושב השופט כו[ש]ושב לשפוט. ר' יצחק אמר לעולם יפה צעקה לאדם בין לפני גזר דין בין לאחר גזר דין. ואקשינו וגזר דין דצבור מי מיקרע, והכתיב כבסי מרעה לבך ירושלים למען תושעי, וכתוב אחר אומר כי אם תכבסי בנתר וגו', מאי לאו האי דכתיב נכתם עונך לפני [ולאחר גזר דין]. ופרקינן כאן בגזר דין שאין עמו שבועה כאן] בגזר דין שיש עמו שבועה דאמ' מנין לגזר דין שיש עמו שבועה, שאינו נקרע, שנאמר לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה וגו'. אמר רבה בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה. אביי אמר מתכפר נמי בגמילות חסדים. רבה בר נחמני ואביי תרוייהו מדבית עלי קאתו, וכתיב בבית עלי וכל מרבית ביתך ימותו אנשים, כלום אינם מאריכין שנים יותר מעשרים. רבה דעסק בתורה חייה מ' שנים, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חייה שיתין שנין. ומשפחה אחרת היתה מבית עלי שהיו כתים בן י"ח שנה, והלכו ועסקו בתורה וחיו כולל. אמרו משמיה דרב מניין לגזר דין של צבור שאע"פ שנחתם מתקרע שנאמר אשר לו אלהים קרובים אליו וגו'. אינו, והכתיב קראהו בהיותו קרוב. ופריק הא דכתיב אשר לו אלקים קרובים אליו בציבור, והא דכתיב קראהו בהיותו קרוב ביחיד. ואימתי הוא קרוב ליחיד, בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל. אמר רב כנגד י' לגימות שנתן נבל לעבדי דוד. ובראש שנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. הכא תרגימו כבני אימרנא (כבני אימרונא) פי' כבני כבשים העוברים על ידי מונה. אמר ר' יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת. פירי מבינ, כל באי עולם מביט להם בהבטה אחת ומבין כל מעשיהן. אמר רב נחמן בר יצחק תנינא להא דר' יוחנן דתנן כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר היוצר יחד לבם. ופירוש היוצר רואה יחד לבם של כל באי עולם, מפני הצנומות שיש בהן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com